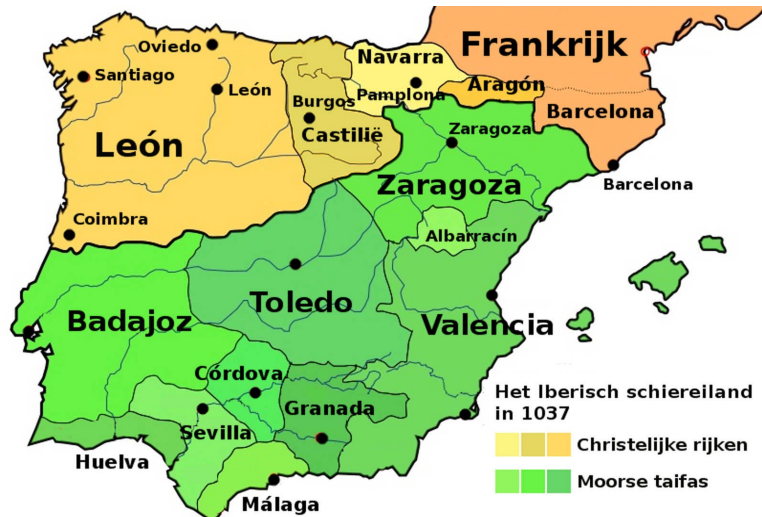

Met de verdwijning van het centrale gezag van het kalifaat van Córdoba rond 1030 viel het al drie eeuwen lang oppermachtige Moorse al-Andalus uiteen in een groot aantal koninkrijkes, de zogenaamde Reinos de Taifas. Het woord taifa is Arabisch en heeft in het Spaans o.a. de betekenis van troep of bende. De grenzen tussen deze zelfstandige gebieden waren niet nauwkeurig vastgelegd en veranderden voortdurend vanwege de onderlinge strijd, waarbij de regionale heersers beurtelings de hulp inriepen van Moorse collega's of van christelijke leiders. Ook in het christelijke noorden was op dat moment sprake van versnippering door de opdeling van het koninkrijk Pamplona dat na de dood van Sancho de Grote in 1035 werd gesplitst in Pamplona (ofwel Navarra), Aragón en het graafschap Castilië. Nog lang werd er strijd gevoerd om de heerschappij in het noorden, waaruit de koninkrijken Castilië, dat op termijn León zou opslokken, en Aragón als overwinnaars te voorschijn kwamen.

In 1085 nam koning Alfonso VI van Castilië de stad Toledo in. Daarmee verschoof het machtsevenwicht op het schiereiland dusdanig dat de heersers van de Taifas zich genoodzaakt zagen de hulp in te roepen van hun geloofsgenoten, de Almoraviden, een Berberstam die in Noord-Afrika sterk in opkomst was gekomen. Gedurende een lange periode ontwikkelde al-Andalus zich in feite tot een provincie van het Berberrijk en werd het gebied geregeerd vanuit Marrakesh. Toledo bleef weliswaar in christelijk bezit, maar in 1102 viel Valencia in handen van de Almoraviden, de stad die in 1094 was ingenomen door Rodrigo Díaz de Vivar, beter bekend als El Cid. Hij is de icoon van de strijd van christenen tegen de Moren en was een zeer bekwaam veldheer die echter niet altijd even loyaal was aan zijn heer, koning Alfonso VI. In 1118 sloeg koning Alfonso I van Aragón, de Strijdvaardige, een beleg voor de stad Zaragoza en dwong deze tot overgave. Hij verkreeg daarmee de titel van koning van Zaragoza en maakte de stad tot regeringszetel van zijn gehele koninkrijk.

Vanaf 1145 nam de kracht van de Almoraviden af en verbrokkelde al-Andalus opnieuw in een aantal zelfstandige koninkrijken (tweede periode van de Reinos de Taifas). Deze onzekere periode duurde tot 1170 toen een invasie plaatsvond door een andere Berbergroepering, de Almohaden, onder aanvoering van Yusuf I die Sevilla tot hoofdstad van zijn imperium maakte. Yusuf I omringde zich met tal van geleerden, schrijvers en filosofen waaronder de twee wellicht belangrijkste van alle denkers uit de Moorse periode, Ibn Tufayl en Averroës. Gedurende de vijf jaar van zijn verblijf in al-Andalus handhaafde Yusuf vrede en stabiliteit. Hij nam ook het initiatief tot de bouw van diverse bouwwerken in Sevilla, waaronder het Alcázar.

De opvolger van Yusuf I, Yaqub, trok met grote legers richting al-Andalus om de steeds verder oprukkende christenen tegen te houden, maar het was pas in 1195 dat er sprake was van een serieuze confrontatie. Bij Alarcos, ten noorden van Córdoba, troffen de legers elkaar en leden de christelijke troepen een zware nederlaag. Na de dood van Yaqub in 1199 taande de macht van de Almohaden en het was in 1212 dat zij door een gecombineerd leger van León, Castilië, Navarra en Aragón een definitieve slag werd toegebracht in de veldslag van Las Navas de Tolosa, een plaats ten noordoosten van Córdoba. Deze overwinning wordt beschouwd als het definitieve keerpunt in de Reconquista.

Na de nederlaag bij Navas de Tolosa werden de Almohaden geleidelijk aan teruggedreven en viel al-Andalus opnieuw uiteen in taifas die een gemakkelijke prooi waren voor de christenen. Vanaf dat moment nam koning Fernando III van Castilië het heft in handen. Fernando III, die als dank voor zijn vele veroveringen de bijnaam de Heilige kreeg, kwam in 1230 aan de macht nadat een heftig conflict om de troon van León in zijn voordeel was beslecht. Castilië en León vormden vanaf dat moment een geheel: de kroon van Castilië. Fernando's bestuurlijke kwaliteiten stonden garant voor het zorgvuldig innen van belastingen, wat hem in staat stelde de Reconquista in volle omvang te hervatten. Hij veroverde belangrijke steden als Jerez de la Frontera, Córdoba, Jaén en Sevilla. Ook door Jaime I, koning van Aragón werden belangrijke overwinningen geboekt op de Moren. Gedurende zijn drieënzestigjarige regeerperiode heeft Jaime I zijn naam als Veroveraar met recht gevestigd door Mallorca, Ibiza, Valencia en Denia in te nemen. Grensgeschillen tussen Castilië en Aragón werden beslecht met het verdrag van Almizra (1244). Daarmee kreeg Castilië Murcia in handen en directe toegang tot de Middellandse Zee.

In 1252 volgde Alfonso X zijn vader Fernando III op als koning van Castilië. Hij is de geschiedenis ingegaan als Alfonso de Wijze en was een van de belangrijkste vorsten die het Iberisch schiereiland heeft

gekend. Hij bouwde de *Escuela de Traductores* ofwel vertalersschool in Toledo uit tot kenniscentrum waarin Spaanse, Hebreeuwse en Arabische wetenschappers en taalkundigen samenwerkten om geschriften uit de Griekse en Arabische wereld te vertalen in het Latijn. Toledo groeide in die tijd uit tot een prominente verbindingsschakel tussen Oost en West. Van zijn hand zijn ook de *Siete Partidas*, een belangrijke unificatie van de Castiliaanse wetgeving. In 1264 nam Alfonso X de stad Cádiz in, waarmee een voorlopig einde kwam aan de Reconquista. Alleen restte er voor Castilië nog de verovering van Granada. Delen ervan wist Castilië in de loop van 1264 tot 1344 in handen te krijgen, maar het duurde tot 1482 voordat de definitieve aanval op Granada werd ingezet.